

“EI PSOE intentà destruir-me professionalment”

El reconegut
periodista
Toni Mestre s'ha jubilat
de la ràdio als 58 anys.
Nascut a València,
i després de 27 anys
davant els micros,
Mestre ha estat
un dels pioners
en la difusió
mediàtica en català
al País Valencià.
Ara, amb claredat
brutal, parla sobre
la seua trajectòria,
i sobre persones,
il·lusions i desil·lusions
que l'han definit.

El darrer dia de treball de Toni Mestre a Radio 5, l'emissora de Radio Nacional de España (RNE) a València —la cadena on Mestre ha forjat la seua carrera professional—, fou el passat 11 de febrer, tot i que fins al 31 de març encara pertany oficialment a la plantilla de Radiotelevisión Española (RTVE). Aquella jornada va radiar els darrers informatius de la seua vida. Mestre és el presentador habitual de la gala dels premis Octubre, i fou el primer director de la nova etapa de la revista fallera *Pensat i Fet*. Les seues múltiples activitats han envoltat sempre la idea de servei a la llengua i al País Valencià. Des dels anys 70. Gairebé durant dues dècades, va consolidar el programa radiofònic en català *De dalt a baix*, on les lliçons de lèxic i cultura es barrejaven amb l'entreteniment. Segons ell, ara comença el seu moment.

—Per què es pre-jubila de RNE?

—Perquè tinc l'oportunitat d'acollir-me a un pla de jubilació anticipada que té en marxa RTVE. Me'n vaig en el moment oportú, ja que si no em pre-jubile ara, als 58 anys, he d'esperar-me als 65. I cada any perdria un 10, 20 o 30 per cent de diners. Jo el que havia de fer allí, ja ho he fet.

—Des de dins, la situació d'aquesta cadena es veu complicada?

—Tothom és conscient que RTVE té un excés de plantilla i un dèficit bilionari. Jo no escolte Radio Nacional perquè no m'agrada. RTVE no s'ha conduït mai amb criteris racionals, sinó com un element de pressió sobre la

societat. I el pla d'això és igual, ja ho pagaran els pressupostos. Hem d'afegir-hi la lladreria d'encarregar programes a productores privades. Moltes s'han creat per munyir pressupostos. A Madrid hi ha gent que va a treballar i no té feina, perquè la feina que podia fer ell, la fa mi cuñao. Els mitjans de comunicació de l'estat espanyol naixen del franquisme, n'hereten tots els vicis. RTVE no hi ha per on agafar-la, i el seu dèficit pot posar en perill el sistema econòmic estatal

—Quina era la seua feina recent allí?

—Els dos darrers anys, radiava informatius locals en valencià.

—I ara què farà?

—No crec que torne a fer ràdio mai. Si de cas, faria alguna cosa en ràdios alternatives. Ara bé, sense complir un horari, sense les limitacions que això imposa, continuaré treballant pel país a través de les meues col·laboracions en premsa o en la producció de material audiovisual. Em sent molt fèrtil, molt optimista. Hi ha gent que pensa que el País Valencià viu en un fracàs permanent. Jo pense que no. Venim d'un silenci antic i molt llarg, però anem cap amunt.

—La seua generació és coneguda com “la generació de la il·lusió”. Per què n'hi ha tants membres que avui són addictes a *Tómbola*?

—Ha! No sé si tota la gent de la meua generació va tenir les mateixes il·lusions i va ser conscient del moment històric que li tocava viure. Els *progres* sempre han estat un fracàs. Una cosa és l'honestetat, el treball de

“Jo sé que tenia una fitxa política en RNE. En aquella casa sempre he estat en el gueto, com penjat del balcó. Mai no he format part de la redacció.”

cada dia i la visió llarga. Altra, el *progre* que s'apunta a totes les causes mentre va prostituint-se. Hi hagué un desencís quan va arribar el PSOE i no va respondre a les expectatives. Però la vida i la política estan plenes de desencís. No pots jugar-te tots els diners a un número. Jo no puc deixar de ser valencià, amb tot allò que comporta.

—Vostè va estudiar història?

—Vaig estudiar història antiga i medieval, però no em vaig llicenciar perquè, als anys 60, em vaig posar a treballar en la llibreria valenciana Ausiàs March, pionera en la difusió de la literatura en català. La llibreria era al costat de l'antiga universitat de lletres, i jo portí a la llibreria joves que després destacarien, com, per exemple, Amadeu Fabregat [*director de Radiotelevisió Valenciana (RTVV) en l'època socialista*].

—Què li sembla el personatge?

—És un valencià d'un poblet del nord de Castelló, que no havia trepitjat la ciutat de València. Es va educar a Lleida, intern en un col·legi. I allà fou el diferent per valencià, i això el marca. Quan ell ve a la Universitat de València, no té ni idea d'on ha caigut ni de qui és qui en la ciutat. Però és un

jove que promet. Eliseu Climent li encarrega els primers treballs. Amadeu fa el seu paper.

—Com es va convertir després en l'instaurador de la teleporqueria en RTVV?

—Perquè és un mercenari. Ell era un perdedor, i ve a triomfar a València. Ell vol conquistar la ciutat, però com que no la coneix, hi xoca frontalment, no la pot estimar amb els seus defectes. I com que és orgullós, menysprea la societat valenciana. Per això crea aquesta programació escombriera. Ell pensa: què voleu, merda? Nyas: supermerda. Jo el conec molt bé.

—I com recorda altre antic amic seu, Lluís el Sifoner?

—Hum. És una de les persones que comença a cantar a València arran de la mort de Franco. Ens férem molt, molt amics. L'escàndol ve amb la posada en marxa de Canal 9 i la voluntat del PSOE d'erigir una ràdio i una televisió que rebaixara plantejaments i que fóra una estafa. Ho feien per impedir l'entrada en València de TV3. Evidentment, jo tenia molt clar que a mi no m'anaven a agafar mai per a aquesta televisió. La primera cosa que es posa damunt la taula en aquella conspiració dels senyors del PSOE és: Toni Mestre, no. Jo ja feia anys que treballava per la llengua i fent ràdio, però jo no els convenia, i prescindien de mi. Altra gent, paral·lelament, és captada per engegar la Gran Traïció que suposa RTVV. De fet, l'actual RTVV, tan terrible, no és diferent d'aquella: és la mateixa, que s'ha fet gran.

Lluís el Sifoner, concretament, arriba a formar part del gabinet de lingüistes que perpetra la censura d'una sèrie de paraules en Canal 9 perquè sonen a “català”. I en el Teatre Principal de València, en un recital de cançó on ell participava, quan apareix sobre l'escenari, el teatre se'n ve a terra. La gent bramava i li deia fora, i jo, que hi era present, em vaig aterroritzar davant d'allò, perquè ell insulta el públic i s'abaixa els pantalons, i el provoca encara més. Va ser un espant, un dels pitjors moments

que he viscut. Ja no m'he vist mai més amb el Sifoner.

—Com entra vostè en la ràdio?

—A l'agost del 74 es posa en marxa en València el programa *De dalt a baix* per a Radio Peninsular, una emissora de RNE. Sanchis Guarner i Eliseu Climent propicien els primers intents de fer ràdio en valencià, i es fa aquest programa gràcies a un director de Radio Peninsular, Eduardo Sancho, que ja no pertanyia al búnquer tradicional de falangistes, ex-combatents i pistolers de RNE. El programa el feien Rosa Balaguer, Amadeu Fabregat i Joan Monleón. I un dia Fabregat ve a buscar-me perquè Monleón s'havia posat malalt.

—He escoltat que Monleón pensa que vostè li furta el seu lloc al programa...

—Ja ho sé, però no va ser així. Li lleva el lloc Amadeu, que em demana que li ajude, que faça una substitució. Amadeu escrivia els guions, i Rosa i jo els llegiem. El programa durava un quart d'hora. Però agrada, i Monleón no hi torna perquè Fabregat li diu que no torne. Després d'un escàndol. Per un especial molt modern que la revista *Ajoblanco* dedica a les falles, Amadeu, que havia escrit en aquell número, ix del programa. *De dalt a baix* havia crescut, ja tenia una bona audiència, i durava una hora diària. Ensenyàvem geografia, història, llengua, de tot, i li donàvem aire a tot aquell que fera coses en valencià: escriptors, cantants, etcètera. Teníem un públic que era una esponja i volia xuclar i saber de tot. Férem evident que en valencià es podia fer ràdio contemporània, però l'ambient intern de l'emissora era molt hostil a nosaltres, i l'any 1982 no ens renoven el contracte.

—I després?

—Després, el PSOE guanya les eleccions a Madrid, i nomena Fabregat director de Radiocadena en València. I Amadeu ve i em diu, vine i tornem a fer *De dalt a baix*. I allí el programa es manté jo crec que fins a principi dels 90. Durant els 80, Jaime Millás [*actual director de Teatres de la Generalitat Valenciana*] arribarà a dirigir Radiocadena, i és quan més feliç sóc, perquè el programa allarga molt més

la duració, i entren nous col·laboradors, com Maria Josep Poquet [avui presenta el programa "Colp d'ull" en TVV]. Em vaig fer funcionari a través d'unes oposicions. Radiocadena i RNE es fusionaren, com també les seues plantilles de treballadors. Els de RNE sempre mirarien per damunt del muscle els de Radiocadena, però tots passem a ser Ràdio 4 i Radio 5, emissores de RNE en València. I poc després de la fusió, un director em diu que *De dalt a baix* s'ha acabat. I jo li dic, ja era hora, perquè això era només un experiment. Ara el que hem de fer és promoure Ràdio 4.

—Què succeeix amb aquesta ràdio?

—Ràdio 4, en les comunitats de llengua pròpia, és en llengua pròpia. Però és producte també d'una estafa, perquè fa programació en valencià, però és radiofórmula. Discos, discos i discos. És a dir, res, s'utilitza el valencià per presentar els discos. Després, quan es posà en marxa Ràdio 9, i quan les televisions privades fan la competència a RTVE, Ràdio 4 desapareix. I Radio 5 es convertirà en una emissora tot-notícies. Ací he treballat fins al final, en informatius. De tota manera, quan es va impulsar Ràdio 4, a mi els caps me n'exclouen. Allí no tinc programa, me posen d'ajudant de producció.

—I per què?

—Per una persecució. Jo, en RNE, sempre he estat en el gueto. Sempre he estat en aquella casa com penjat del balcó. No he format part mai de la redacció, no he estat mai "un més". Sempre he estat... "aquell". Jo sé que tenia una fitxa en la casa. Una fitxa política. No per la meua trajectòria professional, sinó per la meua actuació combativa fora de l'emissora. En aquesta fitxa, que jo no he vist, però en tinc constància, se'm considerava un element perillósíssim per al poder socialista. Jo vaig ser perseguit en l'època del franquisme, de la UCD i del PSOE. Per què? Perquè no m'he deixat comprar i he pensat sempre que una ràdio pública està al servei del públic, que és el que la paga, no al servei del poder. El PSOE em va marginar i intentà destruir-me professionalment. Jo vaig estar sis mesos anant

Toni Mestre ha deixat la ràdio. Considera que Amadeu Fabregat, antic director de RTVV en l'època socialista, "és un mercenari" que "menysprea la societat valenciana".

a treballar i no tenint feina, mentre que la *querida* d'un director, que no era de la casa, tenia un programa de dues hores diàries.

—I quan entra el PP ?

—Jo canvie a millor. Trobe un respecte i una consideració que no havia tingut en molt de temps. Ells no havien llegit la fitxa del PSOE, i no tenien respecte a mi la prevenció que havien tingut els directors del PSOE. Molt trist. El PSOE, entre un que no és fatxa i un fatxa, promocionava el fatxa. Entre un intel·ligent i un ruc, el ruc. Entre un que no és llepacul i un llepacul, el llepacul. I així els ha eixit. Han collit allò que han sembrat. Jo recorde que les darreres eleccions que vaig cobrir, em va tocar el PSOE. I quan vaig veure baixar per unes escales Joan Lerma, Carme Alborch, Ciprià Ciscar, fins i tot Pérez Casado, que és amic, se'm van eriçar els cavells. Vaig sentir l'horror. Són personatges tristíssims, patètics. Vaig pensar: no m'interessa res d'allò que digueu, retireu-vos als vostres xaletasos, desaparegueu. Són horripilants.

—No creu que el ressentiment amb el PSOE de la gent d'esquerres facilita l'avantatge de la dreta?

—Si això succeeix, és responsabilitat del PSOE. Mira, jo he donat tot el suport que he pogut a la gent valenciana de la cançó, però, en l'època del PSOE, s'acabaren els contractes a aquests artistes. Un Nou d'Octubre, la Generalitat Valenciana socialista va dur a cantar a València... Rocío Jurado! La cançó no s'ha mort, l'han volgut matar a canyades. L'han llevat dels mitjans de comunicació i de les infraestructures de promoció. El nostre país és un país arrasat, on el poble és com els ossos del dinosaure. El poble valencià no veu en perspectiva la grandària de la seua força, encara que siga en forma d'esquelet. A València li ha faltat organitzar aquesta potència en una direcció que siga pròpia. El que passa és que molts elements essencials de la pròpia tradició valenciana realment han caigut en mans de la dreta, i tot el que toca la dreta ho mata. Perquè aquesta és la seua missió: acabar amb tot. Si jo fora de dretes, estaria contentíssim, perquè com a dreta és un èxit.

—Pensa escriure les seues memòries?

—La veritat és que no tinc memòria.

Joan M. Oleaque